

De Vlaamsche Toponymie in 1930

door H. J. VAN DE WIJER,
Professor aan de Universiteit te Leuven.

Niet minder dan de vorige jaren, blijkt ook dit jaar uit de bedrijvigheid van de beoefenaars der Vlaamsche plaatsnaamkunde, dat zij op niet-onverdiende wijze de waardeering van de wetenschappelijke wereld hebben weten te verwerven.

In deze toponymische werkzaamheid, waarin zich telkens weer dezelfde organismen en wetenschapsmensen onderscheiden, die in de voorgaande bibliographische overzichten met eere werden vermeld, nam ook ditmaal de *Kon. Commissie voor Toponymie en Dialectologie* een zeer ruim aandeel, niet het minst door de publicatie van haar jaarlijksche *Handelingen*.

Het vierde deel van deze *Handelingen* (1930) bevat, naast een grondige onomastische studie van Dr. A. VAN LOEY over een merkwaardige oorkonde van keizer Otto uit het jaar 966, een tweede kapittel uit het boek der

(1) Over de werkzaamheden der Commissie en de *Handelingen* III (1929) verwijzen wij nog naar :
B[OISACQ], *E. Rev. Phil.* IX (1930), 275.
DAM, J. VAN. *Ts. v. Geschied.* XLV (1930), 75-76, 396-97.
ES, F. VAN. *Ovla. Za.* V (1930), 15.
V[OOYS], C. DE. *N. Taalg.* XXIV (1930), 111.
X. *Brab. Folkl.* IX (1929/30), 88.

prosopo-toponymie (Nr. 11), waarin E. H. A. DASSONVILLE ditmaal aantoonst, hoe zekere eigenschappen aanleiding hebben gegeven tot het vormen van persoonsnamen, die dan op hun beurt in familie- en vooral in plaatsnamen weergevonden worden.

Van het door K. DE FLOU destijds voor het eerst beschreven verschijnsel van de migratie der plaatsnamen is de bijdrage van Dr. J. LINDEMANS over de Romaansche plaatsnamen te Assche (Nr. 18) een treffende illustratie, die de toponymisten nog meer tot voorzichtigheid zal aanzetten en tevens waarschuwen tegen al te ver strekkende conclusies.

Naast het bibliographisch overzicht van steller dezes (Nr. 7), vermelden wij ten slotte nog het verslag over de moderne spelling der plaatsnamen (Nr. 54), dat namens de Vlaamsche afdeling en mede als gevolg van een officieele opdracht door Min. H. BAELS (einde April 1930) aan de Regeering werd overgemaakt en waardoor, wetenschappelijk gesproken, dit oude en zoo zeer betwiste vraagstuk dan eindelijk wel zijn beslag heeft gekregen. Een oogslag op het spellinghoofdstuk van deze Bibliographie (Nrs. 49-56) zal, meenen wij, iedereen er van overtuigen, dat dit vraagstuk den heelen tijd in het midden der algemeene belangstelling heeft gestaan en dat intusschen geen poging werd verwaarloosd om de oplossing er van te bespoedigen.

Als niet alle teekenen bedriegen, kan ook de officieele bekrachtiging thans niet zeer lang meer op zich laten wachten, al werd dan ook in 1930, ten gevolge van een samenloop van omstandigheden, alleen bekomen dat de moderne spelling voor de tweede maal op officieuze wijze in het Staatsblad van 1-2 December werd ingelascht. Dit staat in elk geval thans vast : het heele intellectueele

Vlaanderen is op dit oogenblik voor de hervorming gewonnen en zal deze ook weten door te drijven (1).

Ook uit de bijdragen van de Waalsche leden der Commissie valt voor de Vlamingen heel wat te leeren : in de eerste plaats uit deze van J. VANNÉRUS over de bescheiden aangaande de afbakening van de grenzen der parochiën, enz., die de vroegere bijdragen van K. DE FLOU en J. CUVELIER op nuttige wijze aanvult ; ook uit deze van J. FELLER, waarin over Waalsche familienamen een aantal bijzonderheden worden meegedeeld, die ook wij ons best te nutte kunnen maken.

Laat ik er dan nog bijvoegen, dat ook de Waalsche afdeling vaste voorstellen heeft neergelegd op het stuk der

(1) Verdere bijzonderheden over het verloop der dingen in 1930-31 (o. m. over de toegetreden vereenigingen en de houding van de Vlaamsche en van de Franschtalige pers) vindt de belangstellende lezer in de bijdragen vermeld onder Nrs. 56-58, in de inleiding der derde uitgave van « Onze gemeentenamen in moderne spelling » (*Lewen-Brussel*, 1931) en in onze *Standaard*-artikels van 16, 20, 22, 26 Maart, 4 April en 10 Mei 1931. Wat voorts de werking van onze vooraanstaande Vlaamsche organismen betreft, aan wier krachtdadig medehulp we hier een warme hulde brengen, verwijzen wij nog naar *Auto- en Motorleven* II (1930), 102 ; *Leiding Dav.* II (1929/30), 109, 186-87 ; *OMO*. X (1930), 81-82 ; *Toerisme* IX (1930), 93, 352, 557 en *V. E. V. Berichten* V (1931), 11.

Ook over de practische toepassing van de naamlijst der Commissie in wetenschappelijke werken werd een en ander medegedeeld in de boven vermelde inleiding (bl. 10, voetnota 2) : men voege bij de aldaar opgegeven namen nog die van J. COENEN (bl. 276), J. CORNELISSEN (Nr. 11) en J. CUVELIER (*Les archives de l'Etat en 1930. Bruxelles*, 1930). Intusschen werd de moderne spelling (uitsluitend) gebruikt op de « Kaart der rijkswegen en der provinciale wegen », uitgegeven door het Ministerie van Openbare Werken ; (naast de oudere) in de Tabel met de lijst der postcheckrekeningen (Ministerie van Financiën, 5 Februari 1931) en (*voor de derde maal*) in de jaarlijksche lijst der gemeenten, uitgegeven door het Ministerie van Binnenlandsche Zaken (*Staatsblad*, 1 Augustus 1931).

Wie nu nog de sterke positie van de tegenpartij wil leeren kennen, leze de brochure van CH. VAN RENYNGHE DE VOXVRIE (*Pour la défense du nom de nos communes. Bruges*, 1931) en twee verdere bijdragen *contra* in *Rev. cath. idées et faits* 1931, bl. 12-15.

plaatsnamenspelling, zoodat hier met vereende krachten door de Commissie tegenover de Regeering kon opgetreden worden.

Dit jaar voor het eerst, sedert het verschijnen van het steeds onvolprezen *Woordenboek der Toponymie van westelijk Vlaanderen*, mochten wij het heuglijke feit beleven dat in één en hetzelfde jaar twee nieuwe deelen van dit standaardwerk in het licht werden gegeven (X, Malevaut-Moulin de Winhem en XI, Moulin de Zoteux-Ouden Boomwegh) : een nieuwe krachttoer van den grijzen werker, die zelf de laatste hand aan zijn levenswerk wilde leggen (1).

Een verder feit van niet geringe beteekenis vinden wij ook in de werkzaamheden van het X^{de} *Congres voor Philologie*, dat op 26-27 April 1930 te Antwerpen gehouden werd, wgens het zeer ruime aandeel, dat aan de Vlaamsche toponymie werd ingeruimd op de agenda van de afdeling Taalkunde : werd te Gent op het VIII^{ste} *Congres* (1926) het werk van deze afdeeling uitsluitend gewijd aan de Toponymie, ditmaal kwamen plaatsnamen- en dialect-

(1) Aanvang 1930 kon eindelijk het DE FLOU-Album worden uitgegeven : wie een duidelijken kijk wensch te krijgen op dit leven van harde, wetenschappelijke werkzaamheid moge vooral de volgende bijdragen naslaan :

E. I. STRUBBE — Levensschets, bl. 17-21.

— Boekenschouw (179 nummers), bl. 23-31.

H. J. VAN DE WIJER — Karel de Flou en de Vlaamsche toponymie, bl. 48-66.

J. JACOBS — Karel de Flou in de Vlaamsche Academie, bl. 66-73.

J. W. MULLER — Het belang van K. de Flou's *Woordenboek*, bl. 76-78.

Ongelukkig genoeg heeft DE FLOU de vervulling van de heilwensen, die hem in 1928 werden aangeboden, en de verwezenlijking van zijn eigen stouten droom niet mogen beleven : hij overleed, na een kortstondige ziekte, te Brugge op 27 Juni 1931. Het heele materiaal voor de (ten minste nog vijf) overblijvende deelen van het *Woordenboek* had hij intusschen in den loop der laatste twee jaren nog volledig voor den druk klaargemaakt.

studie op gelijke wijze tot hun recht : een nieuwe blijk van verheugende samenwerking, die voor de toekomst het beste laat verhopē (1).

De *Vlaamsche Toponymische Vereeniging* kon eindelijk in den loop van dit jaar het lang beloofde eerste nummer van haar *Monographieën* laten verschijnen, nl. de Toponymie van Opwijk door J. LINDEMANS, die om wille van de eenheid in de methode de reeds lang afgewerkte studie tot een alphabetisch glossarium heeft willen omwerken. De reeks der monographieën is hiermede ingezet en zal, hopen wij, hetzelfde gunstig onthaal mogen genieten als de tot hiertoe verschenen nummers der *Studiën* : voor de beide reeksen zijn overigens op dit oogenblik verschillende verdere nummers in bewerking.

Ook voor de *Toponymica* is verdere stof in voorbereiding.

Wat de *Mededeelingen* betreft, deze werden dit jaar aanzienlijk uitgebreid en zullen, naar alle waarschijnlijkheid, bij ruimere verspreiding en groeiende belangstelling, ook in de naaste toekomst nog verder kunnen uitdijen (2).

* * *

Van het VII^{de} deel der *Nomina Geographica Neerlandica*

(1) De volgende toponymische lezingen werden op het Congres gehouden :

A. VAN LOEY — Onomastiese studie over een oorkonde in Brabant d.d. 966. Zie Nr. 13.

E. FRAUSSEN — Toponymie der stad Lokeren en omgeving.

J. VAN GORP — Plaats- en persoonsnamen in de Kempen tijdens de XV^{de} eeuw.

H. J. VAN DE WIJER — De moderne spelling van de gemeentenamen.

(2) Verdere inlichtingen over de werkzaamheid van de V. T. V. vindt men in :

H. J. VAN DE WIJER — Na het vijfde jaar. *Vla. Top. Ver., Med. VI* (1930), 6-11.

Zie ook Id. (In Memoriam). *Ibid.* 26-31 en voorts nog *Leiding Dav. III* (1930/31), 75-76 en *Rev. Phil.* IX (1930), 1137-38.

dica, dat midden 1930 is verschenen, werd reeds in ons vorig bibliographisch overzicht melding gemaakt (1) : wij vestigen echter nogmaals in het bijzonder de aandacht op de in dit deel voorkomende bijdragen van H. J. MOERMAN, P. V. VAN WIJK en J. W. MULLER (2).

Terloops worde er hier nog op gewezen, hoe ook in Noord-Nederland met ongeduld wordt uitgezien naar een bibliographie en repertorium der Noordnederlandsche plaatsnaamkunde, als onmisbaren grondslag voor verdere toponymische studie ; ook blijkt het dat reeds de hand werd geslagen aan het systematisch excerpeeren van de voornaamste historische bronnen uit Holland, Zeeland en Utrecht : in dit laatste geval met ondersteuning van het Provinciaal Utrechtsch genootschap van Kunsten en Wetenschappen (3).

(1) Zie *Com. Top.* IV (1930), 122, voetnota 1. Een uitvoerige opgave van de verschillende bijdragen vindt men in *Vla. Top. Ver., Med.* VII (1931), 15-16.

(2) H. J. MOERMAN (*Oostnederlandsche plaatsnamen*, met een kaart) : de plaatsnamen uit Overijsel en de Veluwe worden in verband gebracht met de vroegere of tegenwoordige natuurlijke gesteldheid van den bodem, ook met de staatkundige, godsdienstige, economische en juridische toestanden.

P. V. VAN WIJK (*Over enkele Sint- en Maria-namen*) : de heiligen-namen in Nederland komen voornamelijk in het katholieke Zuiden voor ; sommige er van zijn « Ser » ('s Heeren) namen, in andere is het Sint-bestanddeel al vroeg verloren geraakt of werd het nooit gebruikt.

J. W. MULLER (*Vogel[en]zang*) : deze « zangerige » plaatsnaam komt sedert de XIII^{de} eeuw in alle Deutsche en Dietsche gouwen veelvuldig voor ; S. verklaart het ontstaan en de verspreiding in hoofdzaak als de uiting van een ontluikend gevoel voor de natuur en van de liefde voor de vrijheid.

Ook de bijdragen over de drecht-namen (Nrs. 4, 9, 11 en 12) en over « Spijkerboor » zullen door de Vlaamsche toponymisten met vrucht overwogen worden.

(3) Wij vermelden hier nog de volgende Noordnederlandsche bijdragen :

J. W. MULLER — Het ontstaan van het begrip en den naam Nederland. *Groot Nederland XXXIV* (1930), 411-32.

Wat de spellingkwestie betreft gaat het ook in Noord-Nederland lang niet voor den wind (1) : het gebrek aan klaar inzicht bij de officieelen, zooals Prof. J. VERCOULLIE het destijds zeer gevat uitdrukte, schijnt boven den Moerdijk al even flagrant als bij ons in het Zuiden. Ook hier echter geeft het privaat-initiatief zich niet gewonnen : het bestuur van het Kon. Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap heeft namelijk een nieuwe spellingcommissie ingesteld, ter vervanging der vroegere, interdepartementale, welke de Regeering niet weder heeft willen inrichten : de namen der leden A. A. BEEKMAN (voorzitter), Prof. J. W. MULLER en PH. G. RAPP staan er borg voor, dat ook hier tegen overschilligheid en onwil met kracht de strijd zal aangeboden worden (2).

* * *

Over de toponymische enquête in Fransch-Vlaanderen mochten wij dit jaar in het jaarlijksch verslag over de « Concours de langue et de littérature flamandes » niets vernemen, daar deze wedstrijden heelemaal voor werken over Gezelle werden voorbehouden (3).

Wij zijn echter overtuigd dat uitstel hier geen afstel beteekent, vooral daar de taal- en letterkundige bedrijvig-

J. SCHOO — Over de voorstellingen, welke aan den naam der Schelde ten grondslag kunnen hebben gelegen (een *schaal-*woord?). *Eigen Volk* II (1930), 97-107.

J. DE VRIES — Hunebedden en Hunen (ook over *hoen-*, *hun-*, *hon-*, *hoon-* in plaatsnamen) *Ts. Leid.* XLIX (1930), 71-95.

(1) Zie H. J. VAN DE WIJER — Plaatsnamenspelling in Nederland. *Vla. Top. Ver., Med.* VI (1930), 25.

(2) Zie ook *Ts. Kon. Aadr. Gen.* 2e ser. XLVII (1930), 530.

(3) Zie R. DESPICHT — Les concours linguistiques et littéraires et le cours par correspondance. *Lion Fla.* II (1930), 11-15.

heid in den Franschen Westhoek in de laatste tijden op verheugende wijze is aangegroeid (1).

(1) Wij bevelen hierbij ten zeerste de lezing aan van het tijdschrift *Le Lion de Flandre*, dat te Belle (Bailleul) verschiijnt en geregeld verslag uitbrengt over het cultureele Vlaamsche leven in Frankrijk.

Men raadplege ook de « Carte présentant la situation respective des langues française et flamande dans les arrondissements de Dunkerque, Hazebrouck et Lille en 1929 » door J. DEWACHTER, die over hetzelfde onderwerp een lezing hield op het eerste Congres voor historische aardrijkskunde (zie « Le recul du flamand dans le Nord de la France » in het Verslagboek I, bl. 107-08), dat dit jaar (1931) te Brussel, Antwerpen en Luik gehouden werd.

Voorts wijzen wij nog op het artikel van K. DE FLOU — Plaatsnamen in Frankrijk (eenigszins gewijzigd naar *Biekorf* XXXV (1929), 355-60) in *Vla. Top. Ver., Med.* VI (1930), 17-24 en de besprekingen door J. D[E] S[MET] in *Rev. Phil.* IX (1930), 276-77 en A. VAN LOEY, *Ibid.* 1137-38.

Bibliographisch Overzicht 1930 (1).

AFD. I. — ALGEMEENE BIJDRAGEN.

- 1 [3a]. CARNOY, A. — Origine des noms de lieux des environs de Bruxelles.

Rec. POTTMEYER, H. *Zs. f. Onf.* VI (1930), 254-64.

- 2 [30b]. LINDEMANS, J. — De Frankische kolonisatie in Brabant. *E. S. - Br.* XIII (1930/31), 177-93.

Weerlegt de toponymische argumenten uit G. DES MAREZ, *Le problème de la colonisation franque*, nl. 1° dat de *ingen*-namen in Zuid-West-Brabant zouden wijzen op een niet-Frankischen oorsprong (derhalve Brabant uitgesloten als eerste kolonisatiegebied), 2° dat daarentegen de *sala*-namen de ware bakens zouden zijn van de Saalfrankische bezetting.

Ook de verdere argumenten van D. M. ten gunste van een late kolonisatie van Brabant (geographische, archaeologische, enz.) worden door L. als niet afdoende beschouwd.

- 3 [36b]. MANSION, J., FLOU, K. DE, CARNOY, A. en WIJER, H. J. VAN DE. — Inleiding tot de studie van de Vlaamse plaatsnamen, I.

Rec. Es, F. VAN. *Ovla. Za.* V (1930), 14.

ROBIJNS, O. *Limb.* XI (1929/30), 215.

SMETS, J. *Toerisme* IX (1930), 95-96.

X. Brab. Folkkl. IX (1929/30), 87-88.

- 4 [37]. MAREZ, G. DES. — Le problème de la colonisation franque et le régime agraire en Basse Belgique.

Rec. GANSHOF, F. *Journ. Savants* 1928, 113-23.

Zie ook LINDEMANS, J. Nr. 2.

(1) Ook in dit Bibliographisch Overzicht wordt de schikking behouden, welke in de algemeene Bibliographie werd toegepast. Zie voorts hierover *Com. Top.* IV (1930), 125 (voetnota 1).

Bij het vaak lastige excerppeeringswerk werd ik trouw bijgestaan door Dr. J. HELSEN: voor zijn nauwgezette hulp worde hem hier van harte dank gezegd.

- 5 [39a]. PHILIPPEN, L. J. M. — Zending en werking der genootschappen voor plaatselijke oudheidkunde en geschiedenis.

Zie G[ANSHOF]. — Le rôle des sociétés savantes locales. *Rev. Phil.* IX (1930), 278.

- 6 [45a]. VANNÉRUS, J. — Une source d'archives particulièrement intéressante pour les toponymistes : les anciens actes de délimitation. *Com. Top.* IV (1930), 263-80.

Over de bescheiden aangaande de afbakening van de grenzen der parochiën, rechts- en tiendegebieden : onmisbare aanvulling bij de vroegere bijdragen van K. DE FLOU, *Alg. Bibl.* Nr. 5 en J. CUVELIER, *Bibl.* 1929, Nr. 2.

- 7 [54q]. WIJER, H. J. VAN DE. — Twee jaar Vlaamsche toponymie.

Zie ook G[ANSHOF]. — Toponymie flamande. *Rev. Phil.* IX (1930), 275.

- 8 [54r]. — Een monographie met *moderne* plaatsnamen. *Vla. Top. Ver., Med.* VI (1930), 49-64.

Besluit de methodologische uiteenzettingen over het actueel toponymisch onderzoek : het opstellen van een eerste synthese.

- 9 [54s]. — De Vlaamsche toponymie in 1929. *Com. Top.* IV (1930), 117-40 (1).

(1) Wij wijzen tevens op de volgende Waalsche bijdragen :
FELLER, J. — Notes d'anthroponymie (Causerie sur l'origine et le sens de quelques noms de famille remarquables). *Com. Top.* IV (1930), 245-62.

HAUST, J. — La philologie wallonne en 1929. *Ibid.* (op bl. 290-95 een reeks belangrijke bijdragen op het gebied der Waalsche toponymie).

VANNÉRUS, J. — Zie boven Nr. 3.

AFD. II. — BIZONDERE VRAAGSTUKKEN.

C. — Varia.

- 10 [152f]. CLAES, W. H. — De plaatsnaam Donk. *Limb. XII* (1930/31), 52-54.

Zou beteekenen «verhevenheid in een laaggelegen streek»? met lange lijst van *donk*-namen.

- 11 [153a]. CORNELISSEN, J. — Nederlandsche volkshumor op stad en dorp. Land en volk. I-V. *Antwerpen*, z. j. (-1931).

Spot- en bijnamen, spöttrijmen, spotvertellingen, volksetymologische sagen, spreekwoorden en zegswijzen, enz., naar hun oorsprong en beteekenis verklaard. Zuid-Nederland wordt behandeld in deelen I, II en IV (verzonnen of fictieve plaatsnamen, aanvullingen en verbeteringen), uitvoerige tafels in deel V.

Rec. CRICK, L. *Brab. Folkl.* IX (1929/30), 86.

GESSLER, J. *Leuv. Bijdr. Bijbl.* XXII (1930), 47-49.

K. *Wes.* V (1930), 16, 32.

KEYZER, P. DE. *OMO.* X (1930), 71.

MONTEYNE, L. *Vla. G.* XVIII (1929/30), 185-86.

- 12 [162h]. DASSONVILLE, A. (1) — Een ander kapittel uit het boek der prosopo-toponymie. *Com. Top.* IV (1930), 75-91.

Overzicht van een aantal persoonsnamen (in familie- en vooral plaatsnamen), welke zekere eigenschappen, hoedanigheden of gebreken, enz., kenmerken.

- 13 [196c]. LOEY, A. VAN. — Onomastiese studie over een oorkonde in Brabant d.d. 966. *Com. Top.* IV (1930), 51-73.

Behandelt de eigennamen en plaatsnamen uit een oorkonde van keizer Otto en tracht ze voor zoover doenlijk te identificeren.

(1) Zie van denzelfden schrijver: *Gotica* (over enkele plaatsnamen in Zuid-Frankrijk, welke een Gotischen persoonsnaam bevatten). *Biek.* XXXVI (1930), 4-6.

- 14 [208a]. M[ARTENS], F. — Nog « -ingen » achter plaatsnamen. *O. K. Hal.* VI (1929/30), 436-40.

Verspreiding van de *ingen*-namen in en buiten het Vlaamsche land : suffix van Alemanschen oorsprong?

- 15 [216a]. R. — (naar Blijdenberghe dragen). *Biek.* XXXVI (1930), 62.

Wordt gezegd van iemand, naar wiens dood men verlangd heeft.

- 16 [278c]. X. — Hondsakker (hondsveld, hondsstraten). *Limb.* XI (1929/30), 210.

Bij *hond*, raadsvergadering van een honderdmanschap?

- 17 [278d]. X. — Straatnamen. *Nat. Stedenschoon* IX (1930), 186-87 (1).

Straatnamen behooren tot het innerlijke leven van de stad : de schrijver waarschuwt tegen verschillende wanbegrippen bij het geven of wijzigen van straatbenamingen.

(1) In verband hiermede vermelden wij ook X. — Bspottelijke straatnamen (over de Brusselsche straatnaambordjes « rue du Midi-sstraat », enz.). *Neerlandia* XXXIV (1930), 155.

AFD. III. — ANTWERPEN en BRABANT.

A. — Generalia.

- 18 [299a]. LINDEMANS, J. — Brabantsche plaatsnamen. Assche (vervolg). *E. S.-Br.* XIII (1930), 28-31, 60-71.

Voortzetting van de bijdrage vermeld in *Bibl.* 1929, Nr. 19.

19. [299a]. — Brabantsche plaatsnamen. Aanvullingen en verbeteringen. Alsenberg, Anderlecht, Assche. *E. S.-Br.* XIII (1930), 275-79.

- 20 [299b]. — Romaansche plaatsnamen te Assche. *Com. Top.* IV (1930), 37-50.

Over een 40-tal Romaansche namen van hoeven, landerijen en gehuchten te Assche en in de omgeving, welke wijzen op een kolonisatie door Waalsche inwijkelingen, die aldaar de benamingen van hun geboortestreek hebben geïmporteerd (*migratie*).

- 21 [303a]. POTTMEYER, H. — Ingwaeoonsch taalgoed in en rond Antwerpen.

Rec. BÜCKMANN, L. — Ueber Ingwäonismen an der Niederschelde. *Niederd. Zs. f. Volkskunde* VIII (1930), 110-15.

- 22 [322a]. X. — Spotnamen op de bewoners van dorpen en steden. *Volkskunde* XXXV (1930), 161-62.

Vooraf betreffende Boom, Niel, Reet en Willebroek.

B. — Afzonderlijke steden of dorpen.

1. — ANTWERPEN.

- 22a [335f]. PRIMIS, F. — Antwerpiensia 1930. 4de Reeks. Losse bijdragen tot de Antwerpsche geschiedenis. *Antwerpen*, 1931.

Zie vooral Nr. 2. Hardenvoort (nieuwe straatnaam), « het gewad der kudden ».

(1) Over het leven en het werk van H. POTTMEYER verwijzen wij naar: MANSION, J. — Heinrich Pottmeyer. *Louv. Bijdr.* XXII (1930), 1-5; ook in *Vla. Top. Ver., Med.* VI (1930), 1-5. Zie nog *Rev. Phil.* IX (1930), 1137.

- 23 [335a]. X. — De Lepelstraat te Antwerpen. *Volkskunde* XXXV (1930), 162-63.

1a. — BERCHEM.

- 24 [348b]. VERSTEYLEN, K. en VONCK, L. — De straten van Berchem.

Rec. NIJEN, K. VAN. *Toerisme* IX (1930), 94.

4. — DIEST.

- 25 [386c]. DEGELING, G. — Diestersche nijverheid en handel in vroeger eeuwen. *K. Diest* II (1929/30), 32-39.

Met lange lijst van de verschillende marktplaatsen en de huizen der ambachten.

- 26 [390a]. X. — Straatnamen (te Diest). *K. Diest* II (1929/30), 57.

Wijngaardstraat, Vervoortplaats en Halve-Maanstraat (met toelichting).

6a. — OPWIJK.

- 27 [398a]. LINDEMANS, J. — Toponymie van Opwijk. (= Nom. Geo. Fla. Mon. I). *Brussel*, 1930.

C. — VARIA.

- 28 [407a]. BOISACQ, E. et LOEY, A. VAN. — Notes sur les éléments romans dans la toponymie d'Ixelles et d'Uccle. *Com. Top.* IV (1930), 281-83.

Over enkele plaatsnamen van Romaanschen oorsprong en eenige Fransche vertalingen of vervormingen van Nederlandsche benamingen.

Men zie voorts nog twee recensies door J. MANSION in *Engl. Studies* XII (1930), 187-88 en 188-90 over :

MAWER, A. — Problems of place-name study. *Cambridge*, 1929.

SMITH, A. H. — The place-names of the North Riding of Yorkshire (*Engl. Place-Name Soc.*, vol. V). *Cambridge*, 1928.

- 29 [442c]. GORP, J. VAN (1). — Hertogelijke cijnsen te Gierle in de XV^{de} eeuw. *Bijdr. XXI* (1930), 73-85 (verkeerde pagineering).

Teksten uit het « Cijnsboek van Turnhout », met betrekking tot de gemeenten Gierle, Lichtaart, Herenthout en Wiekevorst : talrijke toponiemen.

- 30 [448c]. MANSION, J. — Plaatsnamen. *K. V. A., V. en M.* 1930, 12-13, 15-20.

Etymologie van *Brasschaat* = Brechts-gate ; *Brecht* bij breken : gebroken, bewerkt land of gebaande weg ; *Niel* bij Kelt. *Nigella*, waterloop ; *Ranst* uit Germ. *rans* = look en *Ramsdonk* liefst bij Germ. *hram* = raaf.

Rec. E[RNAALSTEEN], J. — *Oudh. K. XXI* (1930), 131-32.

- 31 [451a]. M[ARTENS], F. — Encore à propos d'Esschenbeek. *O. K. Hal VI* (1929/30), 547-49.

Esch = boom of gemeenschapsgrond?

Over Esschenbeek zie nog M. J. VAN DEN WEGHE, *O. K. Hal II* (1925), 5-21.

- 32 [452a]. MEEUSEN, G. — Tongerloos' eigendommen te Esschen en te Calmpthout. *Oudh. K. XXI* (1930), 22-26.

Lijst van hoeven en akkers, gelegen in de beide vermelde gemeenten (1787), en van enkele hoeven aangeslagen tijdens de Fransche omwenteling.

- 33 [455a]. PAYOT, N. — Spotnamen en tergrijmpjes uit de streek. *K. Diest II* (1929/30), 40-48.

O. m. op bl. 41-43 over de spotnamen van de bewoners der dorpen uit de omgeving van Diest.

- 34 [456d]. PEETERS, K. — Rond 1830. Bosschen, waterlopen, wegenis. *Wes. V* (1930), 26-27.

Staat der bosschen, beken en waterlopen, landwegen en paden van Wuustwezel, opgemaakt einde 1828.

(1) Wij vermelden nog : GORP J. VAN. — Naamregister of het Clementynboek (1288-1414). *Antw. Arch. 2^e R. V* (1930), 124-59 ; en Naamlijst op het « Oudt Register metten Berderen » (1336,

35 [458a]. POSSOZ, J. — A travers les rues de Hal. Suite. *O. K. Hal* VI (1929/30), 491-545.

Voortzetting van de bijdrage vermeld in *Bibl.* 1927, Nr. 47.

36 [462b]. RIDDER, F. DE. — Ramsdonk. *E. S.-Brab.* XIII (1930), 21-23.

Tekst van een acte uit het jaar 1586 met een aanzienlijke lijst van plaatsnamen.

37 [457a]. VINCENT, A. (1) — Les noms de lieux d'Anderlecht. *Folkl. Brab.* (Anderlecht). X (1930/31), 122-51.

Glossarium van 278 toponiemen, geput uit gedrukte bronnen, kaarten en plattegronden.

Rec. G[ANSHOF]. *Rev. Phil.* IX (1930), 1146 (2).

1414-1439). *Antw. Arch.* 2^e R. V (1930), 167-241 : met talrijke en interessante plaatsbenamingen.

(1) Zie een mededeeling door denzelfden schrijver over den naam *Beethoven* in *Rev. Phil.* IX (1930), 1090-91.

(2) Andere bijdragen van historischen aard, waaruit voor den toponymist wel een en ander te rapen valt, zijn :

BERGHE, C. VAN DEN. — Twee geliefkoosde wandelingen van de oude Brusselaars (te Anderlecht). *Brab. Folkl.* X (1930/31), 201-06.

ERNALSTEEN, J. — De omschrijving van de vrijheid des borchtwerkes van Antwerpen (o. m. over *Dibbrugge* (onder Minderhout?) en *Ridinxfiete* (bij Eikevliet of bij St.-Anna-Weert?).

MAELE, CL. VAN DE. — Uit de geschiedenis van Moerzeke. *E. S.-Br.* XII (1929/30), 264-68.

MEESTER, B. DE. — Geschiedenis van de parochie Ramsdonck. *E. S.-Br.* XIII (1930), 113-28, 149-60.

MOLDER, TH. DE. — De heerlijkheid van Woestwesel. *Wes.* V (1930), 28-31.

PODEVLIJN, R. (LUYTEN, H.) — Moorsel, II. *Toerisme* IX (1930), 58-61.

SOMERS, E. — Kasteelen te Merxem. *Nat. Stedenschoon* XI (1930), 65-69.

— Hoeven te Merxem. *Ibid.* 86-90.

VINCKX, J. F. — De molens van 't Payottenland (o. m. molens in verband met familie- en plaatsnamen). *E. S.-Br.* XIII (1930), 193-204.

Voorts vestigen wij nog de aandacht op een drietal monographieën :

CEUSTER, J. L. DE. — Saventhem, landkunde, geschiedenis, folklore. *Brussel* (Brab. Folkl.), 1929.

Met talrijke bijzonderheden over de plaatsnamen (bl. 1-4), een lijst der namen van plaatsen, straten en wegen van S. geput uit archivalische bronnen (bl. 4-10), enz.

WEGHE, M. J. VAN DEN. — Geschiedenis van Buysinghen-Eysinghen (met toponymische kaart). *O. K. Hal V* (1928), 9-236.

Zie wat de plaatsnamen betreft vooral bl. 9-14, 26-30, 42-50, 224-34 (alph. lijst); familienamen op bl. 58-63.

— Eene bijdrage tot de geschiedenis van Sint-Pieters-Leeuw, met kaart en platen (*O. K. Hal VI* [1929/30], 1931).

Plaatsnamen o. m. op bl. 12-13, 28 en vooral op bl. 369-92 : schets over de plaatsbeschrijving en de plaatsnaamkunde; op bl. 98-112 : geslachten en geslachtsnamen van Leeuw.

AFD. IV. — LIMBURG en LUIK (1).

C. — Varia.

- 38 [546a]. CLAES, W. H. — De plaatsnaam Heppeneert (onder Maaseik). *Limb.* XII (1930/31), 89-92.

Uit den persoonsnaam *Heppo* + *eert* = aanlegplaats (bij de Maas) of akker?

- 39 [570b]. ROBLJNS, O. — Een bladzijde afleidkunde. Kleine-Brogel. *Limb.* XI (1929/30), 199-200.

Lage, waterachtige, eenigszins met hout en gras bewassene plaats (Mlat. *brogilus*).

- 40 [570c]. — Een bladzijde afleidkunde. Wilsensmolen. *Limb.* XI (1929/30), 200-~~201~~.

Vroeger *Wedelmolen*, thans nog uitgesproken Weëls- of Wiëlsmolen, bij *wede* = hout (2)?

(1) Voor de geschiedenis van Limburg verwijzen wij naar het werk van COENEN, J. — Limburgsche oorkonden (verschijnen sedert het einde van dit jaar als bijlage bij *Limburg* XI (1929/30).

(2) Zie voorts nog FRÈRE, J. — Oude Limburgsche kapellekens (De St. Joris-kerk te Brustem en 't Kapelleke van den Spikboom). *Nat. Stedenschoon* XI (1930), 73-74.

AFD. V. — OOST- en WEST-VLAANDEREN
en Henegouwen.

A. — Generalia.

- 41 [593a] ES, E. VAN. — Volkshumor. Lijst der reeds aangeteekende en verzamelde spotgezegden en -rijmpjes op Oostvlaamsche gemeenten. *Ovla. Za.* V (1930), 10-13, 74-79, 105-09.

Voortzetting van de bijdrage Nr. 51 in *Bibl.* 1929.

- 42 [597]. FLOU, K. DE. — Woordenboek der Toponymie van westelijk Vlaanderen, enz.

Deel X (Malevaut-Moulin de Winhem). *Brugge*, 1930.

Deel XI (Moulin de Zoteux-Ouden Boomwegh). *Brugge*, 1930.

- 43 [615a]. VERCOULLIE, J. — Westvlaamsche plaatsnamen. *Vla. Top. Ver., Med.* VI (1930), 33-38.

Over Brugge, Knokke, Oostende, Westende, Raversij, Lombardij, Koksij, Diksmuide, Roeselare, Ruiselede, Roozebeke, Kortrijk, Wervik en Tourhout.

B. — Afzonderlijke steden of dorpen.

4. — BRUGGE (EN OMGEVING).

- 44 [674b]. SMET, J. DE. — Le Malberg à Bruges. *Rev. Phil.* IX (1930), 899-902.

De Brugsche Mallebergplaats wijst volstrekt niet op het bestaan van een Frankischen *malberg*: de oorspronkelijke vorm is *Pl. Maubert*, van Franschen oorsprong.

C. — Varia.

- 45 [730a]. C., J. — Het balspel. *Biek.* XXXVI (1930), 375-78.

Op bl. 377-78 Brugsche en Westvlaamsche benamingen, welke aan het vroegere kaatsspel herinneren.

- 46 [844]. DASSONVILLE, A. — Hervaard-Harifrith. *Biek.* XXXVI (1930), 264-65.

Germaansche voornaam voorhanden in enkele plaatsnamen in West-Vlaanderen en in Noord-Frankrijk.

- 47 [849c]. FRAEYE, L. DE. — Deerlijk. *Biek.* XXXVI (1930), 223.

Naamborden aangebracht aan de hofpoorten van de boerderijen te Deerlijk.

- 48 [863e]. LANGHE, J. DE. — Cnoc-Heyst-Scarphout. *Biek.* XXXVI (1930), 85-88.

Taal- en natuurkundige verklaring van Knokke, Heist (vroeger Coudekerke) en Scarphout (thans Blankenberge).

- 49 [871a]. POLLET, J. — Het « Koekestukske » te Varsse-nare. *Biek.* XXXVI (1930), 108-09.

Land belast met een fondatie, nl. het uitdeelen van koeken aan de arme kinderen van de parochie op Witten Donderdag.

- 50 [895b]. V., J. — De « Zwitsersche Route ». *Biek.* XXXVI (1930), 152 (1).

De « Switch Road », door de Engelschen tijdens den oorlog rond Poperinge aangelegd.

(1) Een paar bijzonderheden vindt men nog in : CLAEYS, J. — Langs onze Vlaamsche kust, II. Raversijde. *Toerisme* IX (1930), 292-93, ; en Id. — V. Lombardsijde. *Ibid.* 378-80.

AFD. VI. — DE SPELLING DER VLAAMSCH E PLAATSNAMEN.

- 51 [966a]. LESPINEUX, P. — Les noms des communes belges. *Tour. Club XXXVI* (1930), 215-16.

Pleit o. m. ten gunste van de voorstellen der Commissie en voor het behoud van de *levende* tweetalige benamingen.

- 52 [969a]. MORTIER, R. V. — Guido Gezelle en de plaatsnamen. *Biek. XXXVI* (1930), 186-87.

Over een brief door Gezelle gericht tot den hoofdsteller van het tijdschrift « Volk en Taal », waarin de spelling der plaatsnamen vereenvoudigd en dus een volgens hem « onbesliste zaak » beslist werd : G. wenscht de *h* in de plaatsnamen te bewaren.

- 53 [986b]. WIJER, H. J. VAN DE. — De Vlaamsche gemeentenamen in moderne spelling.

Rec. A. *Vla. G. XVIII* (1929/30), 279-80.

BERNAERTS, J. *Tooneelgids XVI* (1930), 62.

BRANDE, J. VAN DEN. *Hooger Leven*, 23-11-1930.

COENEN, J. *Limb. oorkonden* (bijlage bij *Limburg*), 1930, 7.

DASSONVILLE, A. — Over de spelling der Westvlaamsche gemeentenamen. *Biek. XXXVI* (1930), 41-44.

G[ANSHOF]. *Rev. Phil. IX* (1930), 275-76.

GESSLER, J. *Lew. Bijdr. Bijbl. XXII* (1930), 59-60.

GHELLINCK, DE. *Bestuurl. Mem. Oost-Vlaanderen 1930*, 35-42.

HAERINGEN, C. B. VAN. *N. Taalg. XXIV* (1930), 105.

LINDEMANS, J. *E. S.-Brab. XII* (1929/30), 270-72.

MULLER, J. W. *Ts. Aardr. Genootschap 2de ser. XLVII* (1930), 284-86.

P[EETERS], K. *Wes. V* (1930), 14-15.

P[RIMS], F. *Bijdr. XXI* (1930), 81-82.

ROBIJNS, O. *Limb. XI* (1929/30), 255-56.

X. *Brab. Folk. IX* (1929/30), 273.

X. *Vlaanderen*, 15-3-1930.

X. *Taalgr. II* (1930), 14-15.

- 54 [986e]. — Uit de geschiedenis van de spelling der Vlaamsche gemeentenamen (II). *K. V. A., V. en M.* 1930, 94, 117-39.

Voortzetting van het historisch overzicht van de beweging der plaatsnamenspelling. Zie *Bibl.* 1929, Nr. 65.

- 55 [986e]. — Uit de geschiedenis van de spelling der Vlaamsche gemeentenamen (III). *K. V. A., V. en M.* 1930, 594.

Voortzetting van de vorige bijdrage (korte samenvatting).

- 56 [986f]. — De moderne spelling van de Vlaamsche gemeentenamen. *Com. Top.* IV (1930), 93-115.

Verslag over de werkzaamheden der Vlaamsche afdeeling van de Commissie voor Toponymie en Dialectologie (1927-1929), uitgebracht mede ingevolge officieele opdracht van Min. H. BAELS (April 1930).

- 57 [986g]. — Nog over de spelling van de Vlaamsche gemeentenamen. *Vla. Top. Ver., Med.* VI (1930), 12-16 (1).

- 58 [986h]. — Nog eens de spellingkwestie. *Ibid.* 39-45.

In de beide laatste nummers worden de vorderingen geschetst van de huidige beweging ten gunste der moderne spelling, ook de reactie in de Franschtalige pers.

(1) Het propaganda-artikel vermeld in *Bibl.* 1929, Nr. 61 werd, behalve in de voornaamste dagbladen, nog opgenomen (met lijst der afdeelingen in moderne spelling) in *Leiding Dav.* II (1929/30), 116-21; in *OMO.* X (1930), 8-10 en in *Toerisme* IX (1930), 43-50.

Zie voorts nog SMET, J. DE. — De oorsprong van de acht bestuurlijke arrondissementen der provincie West-Vlaanderen (1823), met lijst der gemeenten in deze acht districten. *Biek.* XXXVI (1930), 22-27.

X. — Orthographe des noms des communes belges (voorstellen van de Waalsche afdeeling der Commissie. *Com. Top.* IV (1930), 241-44.

AFD. VII. — HISTORISCHE en GEOGRAPHISCHE
HULPMIDDELEN.

- 59 [*Hand.* II, bl. 61 n.]. DUBOIS, CH. — L'influence des chaussées romaines sur la frontière de l'Est. *Rev. Phil.* IX (1930), 455-94.

In de eerste drie hoofdstukken zeer interessante beschouwingen over de steenwegen in verband met de Romeinsche verovering, de Frankische invallen en de taalgrens in het algemeen.

- × [37]. GANSHOF, F. — La colonisation franque et le régime agraire en Belgique (Recensie). Zie Nr. 4.

Geeft een duidelijken kijk op de historische gebeurtenissen uit den tijd vóór en van het ontstaan der taalgrens.

- 60 [Ib.]. G[RAMMENS], F. — Schematische landkaart tot studie der taalgrens in België. *Taalgr.* II (1930).

Met enkele opmerkingen (Een Vlaamsche golf, bl. 14) over het tegenwoordig uitzicht van de taalgrens door G. F, en een paar « beschouwingen » (bl. 15) van de Redactie.

Zie ook X. — De Nederlandsch-Fransche taalgrens in België. *Neerlandia* XXXIV (1930), 78-79.

- 61 [Ib.]. J. — Taalgrenshumor. *Taalgr.* II (1930), 32.

Over een paar uithangborden te Meenen.

- 62 [Ib.]. LANGOHR, J. — Rond Aubel. Een tocht door het afgelegenste hoekje van Vlaanderen. *Toerisme* IX (1930), 534.

Taalkundige terechtwijzigingen bij het artikel van J. VAN OVERLOOP, Nr. 67.

- 63 [Ib.]. LIMBURGENSIS. — Onze taalgrenzen in 't Noord-Oosten der provincie Luik. *Taalgr.* II (1930), 6-9.

Voortzetting van de bijdrage vermeld in *Bibl.* 1929, Nr. 66.

- 64 [Ib.]. — De huidige Vlaamsch-Waalsche taalgrens in het Noord-Oosten der provincie Luik (met kaart en lijst der gemeenten). *Ibid.*, 24-28.

- 65 [Ib.]. — De Vlaamsch-Duitsche taalgrens (met literatuur). *Ibid.*, 45-60.
- 66 [Ib.]. M. — Stemmen in verband met de taalgrens. *Taalgr.* II (1930), 61-62.
- Prof. E. BLANCQUAERT, oud-senator REMOUCHAMPS, « Verbond van het Vla. personeel der openbare besturen », « Comité central de l'association du personnel de l'État » en Davidsfonds.
- 67 [Ib.]. OVERLOOP, J. VAN. — Rond Aubel. Een tocht door het afgelegenste hoekje van Vlaanderen. *Toerisme* IX (1930), 460-61.
- 68 [Ib.]. W. — Oorsprong van de taalgrens volgens Kurth. *Taalgr.* II (1930), 36-39.
- 69 [Ib.]. WIJER, H. J. VAN DE. — Vlaamsche benamingen van Waalsche gemeenten. *Vla. Top. Ver., Med.* VI (1930); 46-48.
- 70 [Ib.]. X. — Namen van de taalgrens-gemeenten in moderne schrijfwijze. *Taalgr.* II (1930), 10 (1).

(1) Voor de niet zuiver-taalkundige zijde van het vraagstuk verwijzen wij nog naar het tijdschrift « de Taalgrens » en o. m. naar :

MARRANT, H. — Taalgrenswandeling. *Taalgr.* II (1930), 13-14, 30-32, 79-81.

S., F. V. — t' Onzent in 't Westland : Moeskroen. Een brokje taalgrensgeschiedenis met anekdoten. *Ibid.*, 40-43.

S., J. — De taalgrens-kwestie rijpt. *Ibid.*, 17-19.

X. — Volkstelling-tabellen. *Ibid.*, 82-88.

X. — De beweging op de taalgrens. *Neerlandia* XXXIV (1930), 122.